

การวัดความถี่ในวัสดุก่อสร้างบางชนิดด้วยวิธีการส่งผ่านแอนิเตอร์มาลเนวตรอน

นายสุทิศ ทองกลิ้ง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหาตามหลักวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-632-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019698.

11๗๘๑๐๖๘๑

MOISTURE MEASUREMENT IN SOME CONSTRUCTION MATERIALS
BY EPITHERMAL NEUTRON TRANSMISSION METHOD

Mr.Utit Thongklueng

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Engineering
Department of Nuclear Technology
Graduate School
Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-632-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวัดความชื้นในวัสดุก่อสร้างบางชนิดด้วยวิธีการส่งผ่าน
เอพิเทอร์มัลนิวตรอน

โดย

นายอุทิศ ทองกลิ้ง

ภาควิชา

นิวเคลียร์เทคโนโลยี

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นเรศร์ จันทน์ขาว

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชยากริต ศิริอุปถัมภ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นเรศร์ จันทน์ขาว)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวิทย์ ปุณณชัยยะ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมยศ ศรีสถิตย์)

อุทิศ ทองกลิ้ง : การวัดความชื้นในวัสดุก่อสร้างบางชนิดด้วยวิธีการส่งผ่านเอพิเทอร์มัลนิวตรอน (MOISTURE MEASUREMENT IN SOME CONSTRUCTION MATERIALS BY EPITHERMAL NEUTRON TRANSMISSION METHOD) อ.ที่ปรึกษา : ศศ.นเรศร์ จันทน์ขาว, 94 หน้า. ISBN 974-582-632-4

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาทดลองเกี่ยวกับการใช้วิธีการส่งผ่านเอพิเทอร์มัลนิวตรอนในการหาปริมาณความชื้นของวัสดุก่อสร้างบางชนิด เอพิเทอร์มัลนิวตรอนได้มาจากต้นกำเนิดนิวตรอนอเมริกัน-241/เบริลเลียม ความแรง 3.33 กิกะเบคเคอเรล (90 มิลลิวูร์) ที่เก็บไว้ในก้อนพาราฟินตันขนาด 30 ซม. × 30 ซม. × 30 ซม. ซึ่งใช้เป็นตัวท่วงพลังงานของนิวตรอน โดยมีแผ่นแคดเมียมและแผ่นยางผสมโบรอนเป็นตัวดูดจับนิวตรอนช้าไว้ เพื่อให้เหลือเพียงเอพิเทอร์มัลนิวตรอนผ่านไปถึงตัวอย่าง นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาผลของตำแหน่งต้นกำเนิดนิวตรอนและขนาดของหลุมที่เจาะให้นิวตรอนช้าออกมาจากก้อนพาราฟินตันที่มีต่อความเข้มของนิวตรอนช้า ผลการเปรียบเทียบความไวในการวัดรังสีนิวตรอนช้าพบว่า หัววัดฮีเลียม-3 ที่บรรจุก๊าซที่มีความดัน 15,200 มม.ของปรอท มีความไวสูงกว่าหัววัดโบรอนไตรฟลูออไรด์ที่มีขนาดเท่ากันประมาณ 14 เท่า ในการทดลองหาปริมาณความชื้นของวัสดุก่อสร้างบางชนิด พบว่า สำหรับแผ่นไม้อัดที่มีความหนา 10, 15 และ 20 มม. และมีความชื้นในช่วงร้อยละ 7 ถึง 15 มีค่าผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 1.04, 1.26 และ 1.30 ตามลำดับ ส่วนกระเบื้องซีเมนต์โยหินแผ่นเรียบหนา 4 มม. ที่มี ความชื้นร้อยละ 9 ถึง 15 มีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 1.23 และ 1.74 ตามลำดับ

ภาควิชา นิวเคลียร์เทคโนโลยี
สาขาวิชา นิวเคลียร์เทคโนโลยี
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติกร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C216954 MAJOR NUCLEAR TECHNOLOGY

KEY WORD: MOISTURE CONTENT / EPITHERMAL NEUTRON / NEUTRON

UTIT THONGKLUENG : MOISTURE MEASUREMENT IN SOME CONSTRUCTION MATERIALS
BY EPITHERMAL NEUTRON TRANSMISSION METHOD. THESIS ADVISOR : ASST.
PROF. NARES CHANKOW, M.Eng. 94 pp. ISBN 974-582-632-4

The aim of this research was to investigate a method for determining moisture content in some construction materials using the epithermal neutron transmission technique. Epithermal neutrons were produced from a 3.33 GBq (90 mCi) Am-241/Be source kept in a 30 cm x 30 cm x 30 cm paraffin block which was used as the neutron moderator. A cadmium and a boron-rubber sheets were used to absorb slow neutrons allowing only epithermal neutrons to reach the sample. The effect of source position and size of the cavity in the paraffin block on the slow neutron intensity were also investigated. A BF₃ counter of 700 mm of Hg filling gas pressure and a ³He counter of 15,200 mm of Hg filling gas pressure with the same size were compared in measuring slow neutron intensity. It was found that the ³He counter gave a count rate that is about 14 times higher than that obtained with the BF₃ counter. Finally, the moisture contents in some construction materials were determined. It was found that for the plywood sheets of 10, 15 and 20 mm thickness with the moisture contents in the range of 7 to 15 %, the errors were found to be < 1.04, 1.26 and 1.30 % respectively. For the 4 mm - and 6 mm - thick asbestos-cement flat sheets with 4 to 10 % moisture and the 4 mm - thick cement-bonded particle boards with 9 to 15 % moisture the errors were found to be < 1.23 and 1.74 % respectively.

ภาควิชา นิวเคลียร์เทคโนโลยี.....

สาขาวิชา นิวเคลียร์เทคโนโลยี.....

ปีการศึกษา 2535.....

ลายมือชื่อนิสิต *Qut Thongklueng*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Nares Chankow*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาชีวเคมีและเทคโนโลยีทุกท่านที่ได้สนับสนุน การศึกษาวิจัยนี้ ให้สำเร็จไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ จันทน์ขาว ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำและแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิชาการและปฏิบัติการอย่างมาก

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์และบุคลากรของภาควิชาวิศวกรรมเหมืองแร่และปิโตร- เลียมทุกท่านที่ช่วยสนับสนุน และให้กำลังใจ

ขอขอบคุณ คุณบัญชา อุณานิช คุณสมศักดิ์ จิตชื้อตรง และบุคลากรของ ภาควิชาชีวเคมีและเทคโนโลยี ทุกท่านที่ช่วยเหลือในด้านซ่อมอุปกรณ์บางส่วนที่ชำรุด และให้ กำลังใจ

ขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนอุดหนุนในการทำ วิทยานิพนธ์นี้

ขอขอบคุณ คุณพัลลภ แต้มสำเร็จ ที่ช่วยเหลือในด้านการพิมพ์วิทยานิพนธ์

และท้ายสุดนี้ผู้เขียน ขอแสดงความกตัญญูต่เวทิตาคู่พ่อ และคุณแม่ ผู้ซึ่งให้ชีวิต ความเมตตา ความอบอุ่น ทั้งกายและใจ และครอบครัวสนับสนุนต่อการทำวิทยานิพนธ์ของผู้ เขียนมาตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	3
2. อันตรกิริยาระหว่างนิวตรอนกับสสาร.....	4
2.1 นิวตรอน.....	4
2.2 ต้นกำเนิดนิวตรอน.....	5
2.3 อันตรกิริยาของนิวตรอน.....	7
2.4 ภาคตัดขวางทางนิวเคลียร์.....	9
2.5 การลดพลังงานของเทอร์มาลนิวตรอน.....	13
2.6 พลังงานของเทอร์มาลนิวตรอน.....	22
3. เทคนิคและการวัดความถี่ด้วยนิวตรอน.....	24
3.1 เทคนิคนิวตรอนเร็ว.....	24
3.2 เทคนิคเอพิเทอร์มาลนิวตรอน.....	29
3.3 หัววัดนิวตรอนช้า.....	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. วิธีศุอุปกรณ์การวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัย	
4.1 วิธีศุและอุปกรณ์.....	35
4.2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
5. ผลการวิจัย	
5.1 การหาเงื่อนไขที่เหมาะสมในการผลิตเอพิเทอร์มาล นิวตรอนและการวัดรังสี.....	48
5.2 การสร้างกราฟเปรียบเทียบสำหรับใช้ในการวัดความ ชื้นของแผ่นวัสดุก่อสร้างบางชนิด.....	61
5.3 ผลการทดลองหาความชื้นในแผ่นไม้อัด กระเบื้องซีเมนต์ โชนินแผ่นเรียบและแผ่นชั้นไม้อัดซีเมนต์.....	70
6. สรุปวิจารณ์ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปและวิจารณ์ผลการวิจัย.....	82
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	85
เอกสารอ้างอิง.....	87
ภาคผนวก	
ก. ตารางความชื้นมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.....	93
ประวัติผู้เขียน.....	94

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	6
2.2	21
2.3	22
5.1	49
5.1 (ก)	49
5.1 (ข)	50
5.1 (ค)	50
5.2	52
5.2 (ก)	52
5.2 (ข)	52
5.2 (ค)	53
5.3	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.4 ผลการวัดความเข้มรังสีนิวตรอนช้าที่เกิดจากการส่งผ่าน เอพิเทอร์มาลนิวตรอนผ่านแผ่นไม้อัดหนา 10 มม. โคฮีซี หัววัด ^3He	56
5.5 ความเข้มของนิวตรอนช้าที่เกิดขึ้นจากการส่งผ่านเอพิเทอร์มาล นิวตรอนและนิวตรอนเร็ว ผ่านน้ำที่มีความหนาต่างๆกัน.....	58
5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนับรังสีนิวตรอนช้ากับปริมาณ ความชื้นของแผ่นไม้อัดหนา 10 มิลลิเมตร.....	61
5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนับรังสีนิวตรอนช้ากับปริมาณความ ชื้นของแผ่นไม้อัดหนา 15 มิลลิเมตร.....	62
5.8 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนับรังสีนิวตรอนช้ากับปริมาณความ ชื้นของแผ่นไม้อัดหนา 20 มิลลิเมตร.....	63
5.9 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนับรังสีนิวตรอนช้ากับปริมาณความ ชื้นของกระเบื้องซีเมนต์ไฮทินแผ่นเรียบหนา 4 มิลลิเมตร.....	65
5.10 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนับรังสีนิวตรอนช้ากับปริมาณความ ชื้นของกระเบื้องซีเมนต์ไฮทินแผ่นเรียบหนา 6 มิลลิเมตร.....	66
5.11 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนับรังสีนิวตรอนช้ากับปริมาณความ ชื้นของแผ่นชั้นไม้อัดซีเมนต์หนา 4 มิลลิเมตร.....	68
5.12 ผลการทดลองวัดความชื้นของแผ่นไม้อัดความหนา 10 มิลลิเมตร ด้วยวิธีการส่งผ่านเอพิเทอร์มาลนิวตรอน.....	70
5.13 ผลการทดลองวัดความชื้นของไม้อัดความหนา 15 มิลลิเมตร ด้วยวิธีการส่งผ่านเอพิเทอร์มาลนิวตรอน.....	72
5.14 ผลการทดลองวัดความชื้นของไม้อัดความหนา 20 มิลลิเมตร ด้วยวิธีการส่งผ่านเอพิเทอร์มาลนิวตรอน.....	74

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.15 ผลการทดลองวัดความชื้นของแผ่นกระเบื้องซีเมนต์ไฮทิน แผ่นเรียบหนา 4 มิลลิเมตร ด้วยวิธีการส่งผ่าน เอพิเทอร์มัลนิวตรอน.....	76
5.16 ผลการตรวจสอบการวัดความชื้นของแผ่นกระเบื้องซีเมนต์ไฮทิน แผ่นเรียบหนา 6 มิลลิเมตร ด้วยวิธีการส่งผ่าน เอพิเทอร์มัลนิวตรอน.....	78
5.17 ผลการทดลองวัดความชื้นของแผ่นชั้นไม้อัดซีเมนต์ หนา 4 มิลลิเมตร ด้วยวิธีการส่งผ่านเอพิเทอร์มัล.....	80

๘

สารบัญภาพ

รูปที่		หน้า
2.1	อินทริทวิธาของนิวตรอนแบบต่าง ๆ.....	9
2.2	ภาคตัดขวางทางนิวเคลียร์รวมต่ออะตอมไฮโดรเจนของน้ำ สำหรับพลังงานของนิวตรอนในช่วง 0.002 ถึง 100 eV.....	11
2.3	ภาคตัดขวางรวมของนิวตรอนสำหรับไฮโดรเจนในช่วงพลังงาน 0.01 ถึง 100 MeV.....	11
2.4	กราฟแสดงค่าของภาคตัดขวางรวมของ neutron absorber บางชนิดที่จะใช้เป็น filter ที่พลังงานของนิวตรอนต่าง ๆกัน.	12
2.5	หลักการของวิธีการส่งผ่านรังสี.....	12
2.6	การชนแบบยืดหยุ่นของนิวตรอน.....	14
2.7	เวกเตอร์ของโมเมนตัม.....	15
2.8	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานและเลขทาร์จี.....	19
2.9	กราฟแสดงสเปกตรัมพลังงานของนิวตรอนเร็วที่ปลดปล่อยจาก ต้นกำเนิดนิวตรอนแบบต่าง ๆ และสเปกตรัมของเทอร์มอลนิว- ตรอน.....	23
3.1	หลักการของวิธีใช้นิวตรอนเร็ววัดความถี่.....	25
	(ก) แบบการกระเจิง (scattering).....	25
	(ข) แบบการส่งผ่าน (transmission).....	25
3.2	แผนภาพแสดงอุปกรณ์วัดความถี่บริเวณพื้นผิวแบบนิวตรอน กระเจิงกลับ.....	26
3.3	แผนภาพแสดงอุปกรณ์วัดความถี่ในระดับลึกแบบนิวตรอน กระเจิงกลับ.....	26

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
3.4 แผนภาพแสดงอุปกรณ์การวัดความชื้นแบบการส่งผ่านของ นิวตรอนเร็ว.....	27
3.5 แผนภาพแสดง Sphere of Influence และ Radius of Influence ของอุปกรณ์วัดความชื้นระดับลึกและพื้นผิว.....	28
(ก) หัววัดความชื้นระดับลึก.....	28
(ข) หัววัดความชื้นบริเวณพื้นผิว.....	28
3.6 แผนภาพแสดงหลักการวัดความชื้นในวัสดุโดยใช้เอมิเตอร์มวล นิวตรอน.....	29
3.7 แผนภาพแสดงการใช้เทคนิคเอมิเตอร์มวลนิวตรอนให้การวัด ความชื้น หรือหาปริมาณไฮโดรเจนในตัวอย่างที่มีปริมาตรน้อย..	30
3.8 ภาคตัดขวางของเส้นผ่าศูนย์กลางสำหรับการวัดปริมาณ ความชื้นต่าง ๆ กัน (มาตราส่วน 1:30).....	31
3.9 แผนภาพแสดงส่วนประกอบของหัววัดนิวตรอนช้าชนิดหลอด BF ₃ ..	33
3.10 กราฟแสดงระหว่างภาคตัดขวางกับพลังงานสำหรับปฏิกิริยา $^{10}\text{B}(n,\alpha)^7\text{Li}$	33
3.11 กราฟแสดงประสิทธิภาพของหัววัด ^3He กับพลังงานของ นิวตรอน.....	34
4.1 แผนผังการวัดอุปกรณ์วัดรังสีนิวตรอน.....	36
4.2 กล้องพาราฟินตันขนาด 30 ซม. X 30 ซม. X 30 ซม. สำหรับเก็บต้นกำเนิดรังสีนิวตรอนเพื่อผลิตเอมิเตอร์มวล นิวตรอน.....	36
4.3 ภาพถ่ายอุปกรณ์นับรังสีและหัววัดรังสีนิวตรอน.....	37
4.4 เครื่องตั้งน้ำหนัก.....	38

สารบัญญากาศ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4.5	39
4.6	41
4.7	42
4.8	44
4.9	45
5.1	51
5.2	54
5.3	57
5.4	80
5.5	64

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
5.6 กราฟเปรียบเทียบระหว่างจำนวนนับรังสีกับปริมาณความชื้น ของกระเบื้องซีเมนต์ไฮทินแผ่นเรียบ.....	67
5.7 กราฟเปรียบเทียบระหว่างจำนวนนับรังสีกับปริมาณความชื้นของ แผ่นซีเมนต์ไม้อัดซีเมนต์.....	69
6.1 แสดงภาคตัดขวางของแผ่นไม้อัดหนา 10, 15 และ 20 มิลลิเมตร.....	84
6.2 แสดงการเปลี่ยนตำแหน่งของหัววัดนิวตรอนเพื่อลดแบคกราวด์ จากตำแหน่ง A ไปเป็น B.....	86